herpy

JASZCZURKI WŁAŚCIWE

Asian Grass Lizard

Takydromus sexlineatus

Takydromus sexlineatus to smukła, aktywna w dzień jaszczurka o niezwykle długim ogonie, żyjąca w wysokiej trawie i niskiej roślinności w Azji Południowo-Wschodniej. Osiąga 20-30 cm, z czego zdecydowaną większość stanowi ogon, i żywi się drobnymi owadami. Gatunek jest tropikalny i nie wymaga zimowania, ale szybko się odwadnia i potrzebuje wysokiego, gęsto obsadzonego roślinami terrarium o umiarkowanej wilgotności.

Rodzina: Lacertidae

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**20-30 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**5-7 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Nadrzewny i naziemny**
Środowisko	**Sawanna**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**60 × 40 × 60 cm** D × S × W dla 2 dorosłych osobników
Temperatura w dzień	**25-30 °C**
Miejsce wygrzewania	**34-40 °C**
Temperatura w nocy	**20-23 °C**
Wilgotność	**60-70%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Zalecane** Strefa Fergusona 2
Pokarm	**Owady**
Utrzymanie	**W parach lub jeden samiec z kilkoma samicami**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Wielkość zniesienia	**1-4 jaj**
Zniesienia w roku	**2-5**
Inkubacja	**40 dni** przy 26 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Niewymieniony**
Załącznik unijny	**Niewymieniony**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Takydromus sexlineatus to mała, niezwykle smukła jaszczurka z ogonem, który zwykle jest ponad trzy razy dłuższy od ciała. To względnie najdłuższy ogon spośród wszystkich jaszczurek. Ciało (od pyska do kloaki) ma zwykle 5-7 cm, u samic średnio ok. 6 cm, a dorosłe osobniki z ogonem osiągają 20-30 cm. Młode po wykluciu mają ok. 2 cm długości ciała. Głowa jest mała i spiczasta, a łuski na grzbiecie są powiększone i kilowate.

Wierzch ciała jest brązowy, zielony lub beżowy z jasnymi i ciemnymi podłużnymi pasami, a spód biały do kremowego. Samce mają białe plamki na bokach i ogon grubszy u nasady, a ich żółte pasy są wyraźniejsze niż u samic. Wyróżnia się dwa podgatunki, a ubarwienie różni się między populacjami.

Nazwa gatunkowa oznacza "z sześcioma liniami" i odnosi się do sześciu podłużnych pasów na grzbiecie. Ogon może zostać odrzucony przy schwytaniu i odrasta tylko częściowo. Jest ważną pomocą przy wspinaniu się w gęstej roślinności, gdzie służy jako podpora. Zwierzęta są szybkie i reagują błyskawicznie; potrafią podskoczyć za latającą zdobyczą. Temperament jest płochliwy i nerwowy, a gatunek nadaje się do obserwacji, a nie do brania na ręce.

Występowanie i środowisko

Takydromus sexlineatus ma rozległy zasięg w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej. Występuje w północno-wschodnich Indiach (m.in. Sikkim i Asam), w południowych i południowo-wschodnich Chinach (m.in. Junnan, Kuangsi, Guangdong, Fujian, Hajnan i Hongkong), w Mjanmie, Tajlandii, Laosie, Kambodży i Wietnamie, a dalej przez Półwysep Malajski aż po Indonezję (Sumatra, Jawa, Borneo i wyspy Natuna). Występowanie w Bhutanie nie zostało potwierdzone.

Wyróżnia się dwa podgatunki: *Takydromus sexlineatus sexlineatus* na dużej części obszaru oraz *Takydromus sexlineatus ocellatus* w południowych Chinach, na Półwyspie Indochińskim, w północnej Mjanmie, północnej Malezji i na Sumatrze. Gatunek jest oceniany jako niezagrożony.

> **Naturalny zasięg:** Indie, Chiny, Mjanma (Birma), Tajlandia, Laos, Kambodża, Wietnam, Malezja i Indonezja.

ŚRODOWISKO

Takydromus sexlineatus żyje w wysokiej trawie, w gęstej niskiej roślinności, w zaroślach oraz na polanach i skrajach lasów. Zręcznie porusza się między roślinami i potrafi zarówno biegać po ziemi, jak i wspinać się po łodygach i gałązkach, używając długiego ogona jako podpory. W razie zagrożenia zwierzęta najpierw całkowicie nieruchomieją, a potem szybko uciekają w roślinność.

Klimat jest tropikalny, z wysokimi temperaturami przez cały rok i porą deszczową. Gatunek jest aktywny w dzień i wygrzewa się wcześnie rano. Aktywne osobniki utrzymują temperaturę ciała około 31 °C, a w gradiencie temperatur wybierają 28-34 °C. Dłuższy czas poniżej 6 °C lub powyżej 42 °C jest śmiertelny. Gatunek szybko odwadnia się w upale i dlatego jest związany z wilgotną, gęstą roślinnością.

Hodowla

TERRARIUM

Małe szklane terrarium to za mało dla *Takydromus sexlineatus*, mimo że zwierzę jest niewielkie. Para potrzebuje co najmniej 60 × 40 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), a samiec z dwiema samicami co najmniej 90 × 60 × 60 cm. Wysokość jest ważna, bo zwierzęta wspinają się po roślinach i gałązkach, ale powierzchnia dna jest równie istotna, bo dużo biegają po ziemi. Im więcej miejsca, tym lepiej.

Terrarium powinno być gęsto obsadzone wysokimi trawami, niskimi krzewami i pnączami, po których zwierzęta mogą się wspinać i w których mogą się chować. Można łączyć rośliny sztuczne i żywe. Wszystkie kryjówki muszą móc wyschnąć. Podłoże to warstwa 4-5 cm wilgotnej ziemi lub włókna kokosowego, najlepiej z wilgotniejszym narożnikiem, a jako kryjówki służą płaskie kawałki dachówki lub kory. Wentylacja musi być obfita, bo zastałe, wilgotne powietrze prowadzi do chorób. Pokrywa musi być całkowicie szczelna, bo zwierzęta są szybkie i uciekają nawet przez małe szczeliny. Otwieraj ją powoli i spokojnie.

TEMPERATURA

Najważniejszy jest gradient. Temperatura w dzień wynosi 25-30 °C, a na stanowisku do wygrzewania powierzchnia ma 34-40 °C, mierzone termometrem na podczerwień. Odpowiada to temperaturze ciała 28-34 °C, którą zwierzęta same wybierają. Użyj małego spota nad gałęzią lub płaskim kamieniem i pozwól zwierzętom wybierać między słońcem a cieniem. Ciepło nie może być tak duże, żeby terrarium wysychało, bo zwierzęta szybko tracą wodę. W pomieszczeniu o temperaturze pokojowej z promiennikiem często nie ma potrzeby dodatkowego ogrzewania.

W nocy temperatura powinna spadać do 20-23 °C. Sygnały ostrzegawcze to zwierzęta, które ziewają, leżą płasko z otwartym pyskiem lub chowają się przez cały dzień (za ciepło), oraz zwierzęta, które nie wychodzą przed późnym przedpołudniem (za zimno). Gatunek pochodzi z klimatu tropikalnego i nie wymaga zimowania, ale lekki spadek temperatury nocnej i długości dnia w miesiącach zimowych jest w porządku.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza powinna wynosić 60-70 %. Zraszaj terrarium wodą dwa razy dziennie, żeby zwierzęta mogły pić krople z liści i ścian i żeby utrzymać wilgotność. Postaw też płytką miskę z wodą, którą utrzymujesz w czystości i która daje dodatkową wilgoć. Terrarium nie może być stale mokre i zastałe; dobra wentylacja i okres suchy każdego dnia są konieczne, żeby kryjówki wysychały.

Zwierzęta piją niemal wyłącznie krople wody i rzadko korzystają z miski. Zwierzę, które nie dostaje wystarczająco dużo płynów, staje się ospałe i ma trudności z linieniem. Linienie trzeba obserwować, a resztki skóry na palcach usuwać letnią wodą, żeby nie doszło do zatrzymania krążenia krwi.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Takydromus sexlineatus jest aktywny w dzień. Terrarium powinno mieć mały promiennik i oświetlenie UVB. Lampa UVB powinna zapewniać strefę Fergusona 2 (indeks UV około 1-3 przy stanowisku do wygrzewania) i wisieć nad gałęzią lub kamieniem, na którym zwierzęta się wygrzewają. Strefa 2 odpowiada zwierzęciu żyjącemu w gęstej trawie i przemieszczającemu się między słońcem a cieniem. Świetlówka dzienna lub lampa LED oświetla resztę terrarium, żeby rośliny dobrze rosły. UVB zapobiega chorobom kości i pobudza apetyt.

Dzień trwa 12 godzin przez cały rok, jak w tropikach. Wymieniaj świetlówki UVB zgodnie z zaleceniami producenta, zwykle co rok. Szkło i pleksi zatrzymują UVB, więc lampa musi być umieszczona wewnątrz terrarium lub nad siatką.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Takydromus sexlineatus jest owadożerny i zjada małe żywe owady. Pokarm to małe świerszcze, muchy, muszki owocowe, skoczogonki, mączniki, larwy barciaka, małe szarańcze i małe karaczany. Owady karmowe muszą być małe: najwyżej wielkości odstępu między oczami zwierzęcia. Zwierzęta są szybkie i potrafią podskakiwać za latającymi owadami, więc muchy i muszki owocowe dobrze sprawdzają się jako urozmaicenie.

Dorosłe osobniki karmi się codziennie lub co drugi dzień w ilościach, które zjadają w 10-15 minut. Duża ilość owadów o twardym pancerzu może powodować zaparcia, więc wybieraj urozmaicony pokarm i unikaj dużej ilości mączników i drewnojadów. Nadwaga jest częstym problemem, więc nie podawaj więcej, niż zwierzęta zużywają. Przy większości karmień lekko opylaj pokarm wapniem, a raz na 1-2 tygodnie preparatem z D3, jeśli zwierzęta nie mają wystarczająco UVB. Unikaj przedawkowania suplementów. Nie podawaj owadów z natury, jeśli mogły być opryskane.

Czytaj więcej: Zwierzęta karmowe: utrzymanie i hodowla Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Takydromus sexlineatus jest szybki, płochliwy i jest zwierzęciem do obserwacji. Nie należy go brać na ręce: ogon może zostać odrzucony przy schwytaniu i odrasta tylko częściowo, o innej strukturze, a zwierzęta są tak szybkie, że łatwo uciekają. Jeśli trzeba przenieść zwierzę, łapie się je do przezroczystego pojemnika. Duże, gęsto obsadzone terrarium z wieloma kryjówkami sprawia, że zwierzęta są lepiej widoczne, bo czują się bezpiecznie, i przyzwyczajają się do karmienia z pęsety.

Gatunek można trzymać w parach lub jako samca z dwiema-trzema samicami. Trzymaj tylko jednego samca w terrarium. Każda samica potrzebuje własnego miejsca w terrarium, a wszystkie zwierzęta muszą mieć dostęp do pokarmu i stanowiska do wygrzewania bez wypierania przez inne. Oznaki stresu to ciągłe ukrywanie się, powtarzające się próby ucieczki przez szybę i utrata apetytu.

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Płeć u dorosłych osobników rozpoznaje się po pogrubionej nasadzie ogona samca z wybrzuszeniami hemipenisów oraz po intensywniejszych żółtych pasach i białych plamkach na bokach, podczas gdy samice są bardziej kremowe. Młodych nie da się pewnie rozróżnić pod względem płci.

Wiek osiągania dojrzałości płciowej nie jest udokumentowany. Samice składające jaja mają 45-65 mm od pyska do kloaki, więc zwierzęta powinny być w pełni wyrośnięte i w dobrej kondycji, zanim zostaną użyte do rozmnażania.

GODY I KOPULACJA

Gatunek jest tropikalny i nie ma zimowania. Sezon składania jaj trwa od kwietnia do sierpnia, a samice w tym czasie kopulują i składają kilka zniesień. Rozmnażanie najlepiej udaje się z dwiema samicami na samca w dużym, gęsto obsadzonym terrarium z wilgotną ziemią, przy temperaturze w pomieszczeniu w dzień 22-28 °C i lampie grzewczej włączonej 12 godzin dziennie. Samice tolerują się nawzajem, jeśli jest dużo kryjówek. Nie trzymaj samic zbyt ciepło: 4 °C więcej sprawia, że składają jaja częściej, ale więcej jaj obumiera na wczesnym etapie rozwoju.

Samiec goni samicę i podczas kopulacji przytrzymuje ją ugryzieniem. Samice muszą mieć możliwość wycofania się, inaczej się stresują.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa 1-4 jaja w zniesieniu, najczęściej 2-3, a od kwietnia do sierpnia może złożyć do pięciu zniesień. Pierwsze zniesienie jest największe, a kolejne mniejsze, przy czym jaja mają tę samą wielkość. Jaja ważą około 0,2 g. Zapewnij samicom osobną skrzynkę do składania jaj o wymiarach ok. 20 × 20 × 20 cm z 4 cm wilgotnej ziemi; samicę wyraźnie noszącą jaja przenosi się tam i zwykle składa je w ciągu dwóch dób.

Samica wykopuje małą jamkę w wilgotnej ziemi i zakopuje jaja. Po złożeniu przenosi się ją z powrotem do grupy. Jaja złożone w terrarium znajduje się, przeszukując ziemię. Samice, które nie mogą znaleźć odpowiedniego miejsca do złożenia jaj, mogą mieć zatrzymanie jaj. Oznaki zatrzymania jaj to samica wyraźnie rozdęta, ospała i niejedząca, i w takim przypadku musi trafić do weterynarza.

Czytaj więcej: Typowe choroby i objawy choroby

INKUBACJA

Ostrożnie wykop jaja i przenieś je do zamkniętego pojemnika z wilgotnym wermikulitem lub perlitem (ok. 1:1 z wodą wagowo). Zaznacz górę jaja i nie obracaj jaj. Wilgotność w pojemniku powinna być wysoka, ale jaja nie mogą leżeć w wodzie.

W 26 °C wyklucie następuje po około 40 dniach. Jaja rozwijają się wolniej niż u krewniaków z bardziej północnych rejonów, takich jak *Takydromus septentrionalis*. Wyższe temperatury skracają inkubację, ale optymalna temperatura nie jest udokumentowana i nie powinna przekraczać preferowanej temperatury ciała zwierząt. Jaja w trakcie inkubacji chłoną wodę i pęcznieją; to dobry znak.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

ODCHÓW MŁODYCH

Młode mają ok. 2 cm od pyska do kloaki i należy je przenieść do osobnego terrarium, gdzie dorosłe nie mogą ich zjeść. Terrarium 40 × 30 × 40 cm z gęstą roślinnością, kryjówkami, stanowiskiem do wygrzewania i UVB wystarcza na pierwsze miesiące, a młode można trzymać w grupach w tym samym wieku. Podłoże jest wilgotne z jednej strony i suche z drugiej.

Pierwszy pokarm to muszki owocowe, skoczogonki i bardzo małe świerszcze, później małe szarańcze i prosionki. Karm codziennie, opylaj wapniem i zapewnij oświetlenie UVB, żeby nie rozwinęła się choroba kości. Młode rosną szybko. Ilość pokarmu dostosowuje się tak, żeby nie nabrały nadwagi.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika ze zbyt małej ilości ciepła, zbyt małej ilości UVB albo zbyt suchego lub zbyt zastałego terrarium. Typowe problemy to:

- Choroba kości (metaboliczna choroba kości) przy zbyt małej ilości UVB i wapnia. Zwierzęta stają się ospałe, mają miękkie szczęki i zdeformowane kończyny.
- Odwodnienie i problemy z linieniem przy zbyt niskiej wilgotności. Resztki skóry na palcach mogą zatrzymać krążenie krwi i prowadzić do utraty palców.
- Zaparcia przy zbyt dużej ilości owadów o twardym pancerzu i nadwaga przy zbyt dużej ilości pokarmu.
- Roztocza na skórze i w kącikach oczu. Roztocza można leczyć u weterynarza, a wszystkie nowe zwierzęta należy poddać kwarantannie.
- Pasożyty wewnętrzne, zwłaszcza u zwierząt z natury. Wykrywa je badanie kału u weterynarza.
- Zatrzymanie jaj u samic, które nie mają odpowiedniego miejsca do ich złożenia.
- Utrata ogona przy stresie i niewłaściwym obchodzeniu się ze zwierzęciem.

Jeśli zwierzę nie je dłużej niż trzy-cztery dni, jest ospałe, opuchnięte lub ma problemy z używaniem kończyn, musi trafić do weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.